

Huwelijk, echtbreuk en seksualiteit in de Bijbel

Index

Inleiding

1. Passages uit Deuteronomium

Gij zult niet echtbreken

Gij zult niet de (bij)vrouw van uw naaste begeren

Deut.21:10-14 – bescherming voor een krijgsgevangen vrouw

Deut.21:15... - geen polygamie

Deut.22:13-30 – de straffen die er staan op buitenechtelijke seks

Deut.23:17 – prostitutie is verboden

Deut.24:1-4 – het gebruik van de scheidbrief

Deut.24:5 – de plicht van een man ten aanzien van zijn bruid

Deut.25:5-10 – de broederplicht

Deut.27:20-23 – korte vervloekingen

2. Wat Jezus zegt over echtscheiding

3. Leefregels

Tijdbetrokken

Tijdgebonden

Letterlijk opvolgen

Zoeken naar bijbelse principes

Koppelingen tussen bijbelverzen

Conclusie

Bijbelse principes

De actualiteit onder de loep

4. Hertrouwen

1Korinthe 7:10-16

Wegwijzer voor de praktijk

Laatste opmerkingen

5. Echtscheiding en pastoraat

Bijlagen

(1) Uit de Mizwot

(2) Was Paulus getrouwd?

Inleiding

Deze studie is ontstaan in het kader van een bijbelstudieweek over Deuteronomium, waarin we ondermeer wilden nagaan wat God in dit bijbelboek zegt over huwelijk, echtbreuk en seksualiteit. We vinden het, gezien de actualiteit, enorm belangrijk dat over dergelijke thema's doorgepraat wordt met de open Bijbel erbij. Er is veel mis. Er is ook veel nood.

Al bezig zijnde ontstond er steeds meer overlap met een artikel over echtscheiding, wat ik al eerder gepubliceerd heb. Uiteindelijk heb ik besloten om het eerste artikel helemaal te vervangen door deze nieuwe studie. Veel meer dan in de vorige studie wordt duidelijk dat de richtlijnen uit het NT hun basis vinden in het OT en dat alle leefregels m.b.t. huwelijk en seksualiteit consequent teruggrijpen op het scheppingsbeginsel.

In de onderstaande studie wordt ingegaan op wat God in de wet zegt over huwelijk en seksualiteit. Ik ben in eerste instantie uitgegaan van de gegevens uit het boek Deuteronomium (omdat ik daar een bijbelstudie over moest houden). Ook in het boek Leviticus kun je hierover meer informatie (details) vinden, maar die heb ik niet apart behandeld omdat het anders te uitgebreid zou worden. Ik heb in ieder geval wel ontdekt dat de conclusies die ik op basis van passages uit Deuteronomium trek, aansluiten bij wat er in Leviticus staat. Verder bespreek ik ook enkele belangrijke passages uit het NT. Vanwege de actualiteit spits ik dit toe op het onderwerp 'hertrouwen'.

Passages uit Deuteronomium

Hieronder een (korte) bespreking van passages uit het boek Deuteronomium die betrekking hebben op huwelijk en seksualiteit. In het boek Leviticus (m.n. hoofdstuk 18,20) vinden we nog meer wetten hierover. Ze zijn een studie waard. In de Mizwot vinden we een complete lijst met alle wetten op dit gebied, die afgeleid zijn uit de Thora.⁽¹⁾ In Deuteronomium worden daar een aantal van genoemd. We gaan op zoek naar de ruimte die God de mens gegeven heeft en de grenzen die Hij gesteld heeft.

Gij zult niet echtbreken

De eerste opmerking over deze materie vinden we in het boek Deuteronomium in hoofdstuk 5:18. Het gaat hier om het zevende gebod: Gij zult niet echtbreken (tnaph). Zie ook Ex.20:14.

Het grondwoord 'tnaph' wordt in de meeste vertalingen wisselend vertaald met echtbreuk of met overspel. Jezus citeert dit gebod in Matth.5:27 en daar wordt het grondwoord 'moicheia' gebruikt. Dat geeft ons de mogelijkheid om zowel in het OT als in het NT na te gaan wat de Bijbel verstaat onder echtbreuk (tnaph). Waar het bij deze twee grondwoorden om gaat, is het verbreken van de huwelijksband. En het is Gods wil dat dit niet zal gebeuren. Hoe zwaar God dit gebod opneemt, lezen we bijvoorbeeld in Deut.22. In dat hoofdstuk wordt duidelijk dat er sprake is van echtbreuk als een man seks heeft of een relatie aangaat met een verloofde of gehuwde vrouw. God heeft het huwelijk hoog staan!

Gij zult niet de (bij)vrouw van uw naaste begeren

In Deut.5:21 – het tiende gebod – staat dat een man niet de vrouw van zijn naaste mag begeren. Gezien de context wordt hier waarschijnlijk de bijvrouw of slavin van een andere man bedoeld. In het geval dat de echtbreuk gepleegd werd met een gehuwde (of ondertrouwde) vrouw, werd de doodstraf toegepast. Had een man echter seks met een slavin of een bijvrouw van een andere man, dan werd niet de doodstraf uitgevoerd (zie Lev.19:20-22), maar wel een andere straf die niet beschreven wordt (volgens de Joodse overlevering was dit geseling). De man moest wel een schuldoffer brengen en zo'n offer was voorgeschreven bij een vergrijp aan eigendommen van God of van de naaste. Vandaar dat we bij dit gebod denken aan het begeren van de bijvrouw of slavin van de naaste.

Deut.21:10-14 – bescherming voor een krijgsgevangen vrouw

Hier wordt geen pleidooi gevoerd voor het tot vrouw nemen van een gevangen genomen heidin door een Israëlitische man. God staat het toe, maar uit deze wet blijkt dat Hij wel deze vrouwen (waarschijnlijk nog maagd) in bescherming neemt. Een krijgsgevangen vrouw heeft recht op een zachte behandeling. Als haar nieuwe man zich van haar wilde ontdoen, moest zij worden vrijgelaten. Ze werd dan niet opnieuw iemands slaaf, maar kon in vrijheid gaan en staan waar ze wilde.

Deut.21:15... - geen polygamie

Hier lezen we over een geval van polygamie. Het lijkt erop dat dit in de tijd van de Bijbel toegestaan is. Er staat nergens letterlijk in de Bijbel dat de man niet meer dan één vrouw mag hebben. In het OT vinden we veel voorbeelden van polygamie, ook bij gelovige aartsvaders en koningen. Ondanks dit geeft de Bijbel genoeg houvast om te stellen dat polygamie niet is zoals God het bedoeld heeft. We kunnen dat afleiden uit Gen.2:24, waar God één vrouw verbindt aan één man. Ook Jezus praat (Matth.5:19; Mk.10:11-12) over de verbintenis tussen één man en één vrouw. We zien in het OT een aantal voorbeelden dat een huwelijk met meerdere vrouwen problemen met zich meebrengt. In 1Tim.3:2 wordt duidelijk dat een man die met meerdere vrouwen getrouwd is (zoals bij de heidenen veel voorkwam) geen ouderling kon zijn. Ook als er in de brieven over het huwelijk gesproken wordt (Rom.7; 1Kor.7) gaat het steeds over een monogaam huwelijk. Gods voorkeur gaat dus uit naar monogamie.

Deut.22:13-30 – de straffen die er staan op buitenechtelijke seks

(13-21) We vinden hier een regeling voor als de pas getrouwde vrouw door haar man beschuldigd wordt dat zij geen maagd meer is. Als de man de vrouw en haar familie ten onrechte hierover beschuldigt, moet hij een boete betalen aan haar vader en mag hij deze vrouw nooit meer wegsturen. Heeft de man het bij het rechte eind, dan moet de vrouw gestenigd worden, omdat zij hoererij (zanah) gepleegd heeft. Met 'zanah' wordt niet echtbreuk bedoeld, maar moeten we denken aan een geval van prostitutie of andere vormen van seksuele perversie. Het NT kent hier het woord 'porneia' voor. We moeten dit alles zien binnen het kader van uithuwelijken. Een man had keus, een vrouw niet. Liefde was mooi meegenomen, maar huwelijksrouw stond op nummer 1. Omdat de vrouw gesluierd was tot aan het huwelijksbed, kon de man bedrogen worden door zijn schoonvader. De vrouw kon bijvoorbeeld geen maagd meer zijn. Maar deze wet beschermde ook de vrouw en haar familie tegen

onterechte laster als de vrouw de man bijvoorbeeld tegenviel in het huwelijksbed (bijvoorbeeld door een lichamelijk gebrek).

Uit deze passage wordt ook duidelijk dat voorechtelijke seks verboden is. Het wordt in vers 21 hoererij of ontucht (zanah) genoemd. De getrouwden moeten rein het huwelijk ingaan. *Van 'zanah' wordt in het OT gesproken als een vrouw zichzelf aanbiedt of aangeboden wordt voor seks. 'Zanah' wordt in de Septuagint gelinkt aan het NT 'porneia'.*

(22) Als een man seks heeft met een getrouwde vrouw, zullen beiden gedood worden. Volgens de wet hebben beiden schuld. Op overspel staat de doodstraf. Uit Lev.20:10 wordt duidelijk dat het hebben van seks met een getrouwde vrouw echtbreuk (tnaph) is. Zij verbreekt door deze zonde de huwelijksverbintenis die ze is aangegaan en de man die haar verleidt is hier eveneens schuldig aan. De zonde van deze man is dat hij meedoet aan het verbreken van deze huwelijksrelatie. Hij wordt niet gestraft voor polygamie, maar vanwege het verbreken van het huwelijk van een ander.

(23-24) Dezelfde straf van vers 22 geldt ook als het gaat om een ondertrouwde vrouw, met deze kanttekening dat de seksuele gemeenschap wel binnen de 'bebouwde kom' gebeurd moet zijn. De vrouw had dan namelijk om hulp kunnen roepen als ze gedwongen werd tot seks en omdat zij dit niet gedaan heeft, wordt ze geacht schuldig te zijn aan deze daad.

Hier wordt duidelijk dat een vrouw na de ondertrouw al toebehoort aan haar man. Zie ook Deut.20:7 en 28:30. De ondertrouwde vrouw hoort toe aan degene die haar ondertrouwd heeft. Het is vreselijk als zij opeens aan een andere man zou toebehoren. Als het volk Israël van de Heere zal afdwalen, zal dit één van de gevolgen zijn.

De drie situaties als hierboven beschreven sluiten steeds af met de zin: 'Zo zult gij het boze vanuit uw midden wegdoen.' Als we dit vergelijken met de situaties hieronder, wordt met 'het boze' blijkbaar de echtbreuk door middel van ongeoorloofde seks bedoeld.

We herkennen in het uitsluiten van de zondaars de gang van zaken ten aanzien van zonde tijdens de woestijnreis (Lev.24:10-23) en ook ten tijde van de inname van het land (Achan – Joz.7). Eén rotte appel op de schaal steekt alle andere appels aan. Het oogluikend toestaan van zonde in de leefgemeenschap leidt tot uitbreiding van die zonde. Zonde heeft altijd de neiging om uit te breiden.

(25-27) Als de situatie van vers 23/24 zich voordoet buiten de bebouwde kom, moet alleen de man sterven. Het bewijs dat het meisje bereidwillig was om overspel te plegen, kan niet geleverd worden. Men gaat blijkbaar uit van de kwetsbaarheid van de vrouw en de kracht van de man.

(28-29) Als een man seks heeft met een meisje wat niet ondertrouwd is, hoeft geen van beiden gedood te worden. De man moet een boete betalen aan haar vader en moet het meisje tot vrouw nemen. Hij mag haar zijn leven lang niet meer laten gaan (zie ook Ex.22:16).

(30) Op alle ongeoorloofde seksuele – incestueuze – relaties binnen de familie stond de doodstraf (Lev.20:11). Dit is een bloedschuld. Meer hierover kun je lezen in Lev.20.

Samengevat kunnen we dus vanuit Deut.22:13-30 het volgende zeggen: Op het plegen van echtbreuk door middel van seks tussen 1 of 2 gehuwden staat altijd de doodstraf.

De enige uitzondering hierop voor de vrouw is als het in het veld gebeurde.

De enige uitzondering hierop voor de man is als het een niet ondertrouwd meisje betrof.

Het is opvallend dat in de situaties hierboven steeds het wel of niet gehuwd (of verloofd) zijn van de vrouw het verschil in de straf bepaalt. Polygamie kwam in de tijd van de aartsvaders en koningen regelmatig voor. Er staat geen straf op als de man seks heeft met een andere vrouw, mits zij niet gehuwd of verloofd is. Seks met een ongehuwd meisje of ongehuwde vrouw verplichtte wel tot het aangaan van een huwelijk. We zien hier duidelijk dat seksuele gemeenschap en huwelijk volgens God bij elkaar horen.

Deut.23:17 – prostitutie is verboden

Er mogen onder het volk Israël geen mannelijke of vrouwelijke prostituees zijn. In latere tijden, toen het volk wegdwaalde bij God, vond deze zonde toch plaats in het land (1Kon.14:24). Ook Tamar, de schoondochter van aartsvader Juda, pleegde hoererij (Gen.38).

Deut.24:1-4 – het gebruik van de scheidbrief

Een man mocht (niet: moest) volgens de wet van Mozes (Deut.24:1-4) zijn vrouw wegzenden als hij bij haar iets schandelijks (onbehoorlijks) gevonden heeft. 'iets onbehoorlijks' kan niet slaan op overspel, want in dat geval werd de vrouw gedood (Lev.20:10). Het is niet helemaal duidelijk wat hier (ten tijde van Deuteronomium) precies bedoeld wordt. Letterlijk staat er 'naaktheid van een ding' wat vermoeden doet dat het een seksuele overtreding betreft. Het grondwoord wordt bijvoorbeeld ook gebruikt als er gesproken wordt over het verbod om de 'schaamte' van een bloedverwant te ontbloten (bijv. Lev.18, 20). In Deut. 23:13-14 wordt ook dit woord gebruikt ('iets onbehoorlijks') en duidt het op het in het zicht laten liggen van je uitwerpselen. In Jezus' tijd waren er over dit punt verschillende meningen: de één zond zijn vrouw pas weg in geval van ontucht (onzedelijk gedrag – *terwijl ze dan gedood moest worden!*...) en een ander deed dat al als zijn vrouw het eten steeds aan liet branden of als ze te hard praatte, zodat de burens alles konden horen.

De scheidbrief was een rechtsgeldig schriftelijk bewijs, waarin de man zijn vrouw niet meer erkende als zijn vrouw en waarin hij beloofde haar nooit weer te zullen opeisen. In deze brief kon ook melding gemaakt worden van de reden van de wegzending. Na het geven van de scheidbrief was het huwelijk nog niet ontbonden. Dat was pas het geval als de vrouw hertrouwde. De eerste man kon zijn vrouw later, als haar nieuwe man haar wegstuurde of stierf, niet meer terug nemen (Deut.24:3-4).

Mozes stimuleert door deze regeling niet de echtscheiding, maar voorziet wel in een ordelijke afhandeling als het dan toch gebeurt. Zijn aanwijzingen zijn eerder een waarschuwing dan een vrijbrief: denk goed na voordat je beslist je vrouw weg te sturen, want je kunt haar niet meer terug nemen als ze opnieuw trouwt (vgl. Jer.3:1). Het was dus ook beter dat de vrouw van het recht om een tweede huwelijk aan te gaan geen gebruik maakte. Hierdoor bleef ook de mogelijkheid open om de verbroken gemeenschap weer aan te knopen.

In het evangelie van Mattheüs vinden we twee keer een uitspraak van Jezus over de scheidbrief. Duidelijk is dat ook Jezus de scheidbriefprocedure niet ziet als een middel om zomaar te kunnen scheiden; iets wat wel de praktijk geworden was bij de Joden.

In Matth.5:31-32 benoemt Jezus de feitelijke gang van zaken bij het gebruik van de scheidbrief. Ontucht (porneia) is volgens Jezus de enige reden om een scheidbrief te gebruiken (zie ook Matth.19:9). Door de buitenechtelijke seks was de echtbreuk immers al een feit. Werd een vrouw echter weggestuurd om een andere reden en werd zij de vrouw van iemand anders, dan werd er echtbreuk gepleegd. Het geven van de scheidbrief was nog niet de echtbreuk, maar kon daar wel toe leiden. De man die de weggestuurde (verlaten) vrouw trouwde, pleegde namelijk echtbreuk. De man die de vrouw had weggestuurd was echter mede schuldig aan die echtbreuk. Hij maakt dat er echtbreuk met zijn vrouw gepleegd kan worden.

Volgens de letter van de wet is echtbreuk niet strafbaar, tenzij het ontstaat door overspel. Jezus spreekt echter ook van schuld (voor God) als de scheidbrief wordt toegepast en er daardoor echtbreuk ontstaat.

In Matth.19:1-12 spreekt Jezus over de scheidbriefprocedure met een aantal farizeeërs. Uit hun reactie blijkt dat ze de instructie van Mozes als een gangbaar legitiem middel zien om een huwelijk te ontbinden (Matth.19:7). De Joodse leiders hadden van de wet een wetboek gemaakt, wat je kon raadplegen voor grensgevallen als deze (hoe ver mag je gaan?). Ze waren meer geïnteresseerd in de uitzondering dan de regel. Ze wilden het debat met Jezus voeren over wat precies 'iets onbehoorlijks' betekende. In Jezus' tijd waren er over dit punt twee visies. Men wilde Jezus uitlokken om een uitspraak te doen ten gunste van één van beide (wat hem vervolgens weer voor- en tegenstanders zou hebben opgeleverd). De school van rabbi Shammai meende dat een man alleen bij ontucht (onzedelijk gedrag) zijn vrouw mocht wegzenden. De school van rabbi Hillel had een lossere interpretatie en legde de nadruk op als de man geen genegenheid (meer) had voor zijn vrouw, om welke reden dan ook. Als je daarbij bedenkt dat bij het sluiten van een huwelijk in die tijd niet (alleen) liefde, maar (soms alleen) de keus van de ouders een rol speelde, begrijpen we dat het geduld en de genegenheid bij de man soms ontoereikend kon zijn om het huwelijk in stand te houden. Het gevolg was echter dat op deze wijze echtscheiding vrijwel geen enkele beperking meer kende.

De scheidbriefprocedure werd in Jezus' tijd ook gebruikt als men buitenechtelijke seks vermoedde, maar niet kon bewijzen. Volgens de wet van Mozes moest een getrouwde (of verloofde) vrouw die zich schuldig had gemaakt aan buitenechtelijke seks, worden gedood (Lev.20:10; Deut.22:22). In

Jezus' dagen was het zo dat voor een dergelijk doodvonnis de bewijslast juridisch waterdicht moest zijn (om zodoende geen onschuldig bloed te vergieten). De daad van overspel moest zodoende door twee getuigen zijn waargenomen (vgl. Joh.8:4-5). Gezien de beslotenheid waarin overspel doorgaans plaatsvindt, was het bijna onmogelijk om een dergelijke bewijsvoering te krijgen. In alle gevallen waarin wel een sterk vermoeden van overspel bestond, maar waarbij de juridische bewijslast te kort schoot, schakelde men de scheidbrief in. De overspelige echtgenote werd dan niet gedood, maar weggestuurd. Op deze wijze werd overigens wel de hand gelicht met wat God in de wet geboden had (Lev.20:10).

Jezus legt uit dat Mozes deze regel gegeven heeft vanwege de 'hardheid van hun harten'. Als je dan in uitzonderlijke gevallen toch je vrouw weg wilde zenden, geef haar dan tenminste een scheidbrief, waardoor het voor haar mogelijk is om opnieuw te huwen. Jezus werpt met deze toevoeging nieuw licht op de zaak. De 'hardheid van hun harten' slaat waarschijnlijk op het onvermogen van de man om na de zondeval het huwelijk altijd op een waardige manier in stand te houden. De vrouw is in de bijbelse tijden afhankelijk van haar man en is in die zin aan hem overgeleverd. De vrouw kon in Israël ook nooit een scheiding aanvragen. Indien het de mannen niet toegelaten was van hun vrouw te scheiden, dan zouden ze wellicht overgaan tot belediging of mishandeling. De scheidbrief brengt in dit geval uitkomst. De scheidbrief is er dus ten gunste van de vrouw – ze kan opnieuw trouwen – en tot waarschuwing van zowel man als vrouw, om niet verder te gaan richting een echtscheiding.

Jezus verplaatst het debat van 'Wanneer is scheiding toegestaan?' naar 'Wat houdt het huwelijk in?' Hierin zit de les om van de heersende misstanden geen uitgangspunt te gaan maken, maar te blijven terug grijpen op de scheppingsorde. Het huwelijk, zoals God dat heeft ingesteld, moet het uitgangspunt blijven. Mozes moet nooit worden 'losgekoppeld' van Jezus. Mozes geeft volgens de letter nog ruimte voor misstanden, maar Jezus 'sluit alle mazen van het net'.

Tussen de regels door proeven we de Oudtestamentische sfeer rondom het huwelijk. De man is heer over zijn vrouw (Gen.3:16; 1Petr.3:6). Hij heerst na de zondeval over de vrouw. Deze heerschappij heeft helaas vaak geleid tot misbruik van de vrouw. Bijbels gezien is het echter een 'vermomde zegen'. De heerschappij van de man geeft bescherming aan de vrouw, die door de zondeval kwetsbaar is geworden voor allerlei verleiding. Zie artikel 'Gedachten over het huwelijk'.

Deut.24:5 – de plicht van een man ten aanzien van zijn bruid

Het was in de wet zo geregeld dat een pas getrouwde man een jaar lang vrijstelling kreeg van militaire verplichtingen en andere lasten. Het grondwoord wat voor het laatste gebruikt wordt, doet denken aan een taak die veel tijd en inspanning vraagt en waarbij de man mogelijk ook een lange tijd van huis is. Dit is nogal wat in een tijd dat het land Kanaän nog veroverd moet worden en er nog veel werk te verzetten valt voor het hele volk. De man mocht in plaats daarvan een jaar lang genieten van zijn nieuwe vrouw. Mogelijke reden hiervoor is niet het risico om in een oorlog gedood te worden (want dat zou niet gebeuren als het volk de Heere bleef dienen), maar het kunnen wennen aan elkaar van de twee gehuwden, die naar alle waarschijnlijkheid door bemiddeling aan elkaar waren toegewezen.

Deut.25:5-10 – de broederplicht

Seksuele gemeenschap met een familielid was een bloedschande, maar daar was één uitzondering op. Als de man stierf, zonder dat hij een zoon had verwekt, was zijn broer verplicht om de weduwe als vrouw erbij te nemen en bij haar kinderen te verwekken. Als er uit dat zwagerhuwelijk een zoon geboren werd, stond die op naam van de overleden vader.

Deut.27:20-23 – korte vervloekingen

Van een aantal zonden op seksueel gebied wordt gezegd dat daar een vloek op rust. Dit pas geheel in het kader van Deut.27-28, waar het principe van zegen en vloek aan het volk wordt voorgehouden. Het vervloekt zijn betekent dat deze persoon geen zegen van God meer zal ontvangen. De volgende zonden worden genoemd: seks met de vrouw van je vader, seks met een dier, seks met zus of halfzus, seks met schoonmoeder. Het gaat hier onder meer om incestueuze handelingen, die vallen onder bloedschuld. Op al deze zonden die hier genoemd worden, stond de doodstraf (zie Lev.20).

Wat Jezus zegt over echtscheiding

In Mattheüs 19:1-10 wordt een gesprek beschreven tussen Jezus en de Farizeeën. Ze vragen hem of het een man geoorloofd is om zijn vrouw te verstoten om iedere reden. Jezus bepaalt hen eerst bij de oorspronkelijke bedoeling van God met het huwelijk en stelt allereerst vast dat het de mens niet toekomt om de verbintenis tussen man en vrouw te verbreken. De Farizeeën komen weer terug op hun punt en vragen waarom Mozes dan over het gebruik van de scheidbrief spreekt. Jezus zegt dat Mozes dit gedaan heeft vanwege de hardheid van hun (de Joden) harten. Van het begin af is het echter niet zo geweest. Jezus verplaatst het debat van 'Wanneer is scheiding toegestaan?' naar 'Wat houdt het huwelijk in?' Hierin zit de les om van de heersende misstanden geen uitgangspunt te gaan maken, maar te blijven terug grijpen op de scheppingsorde. Het huwelijk zoals God zich dat heeft voorgesteld, moet onze doelstelling blijven. Jezus stelt vervolgens vast dat de enige reden waarom een vrouw echt weggezonden mag worden is, als zij hoererij (porneia) pleegt.

Wat wordt in Matth.5:32 en 19:9 met hoererij (porneia) bedoeld? Het woord 'porneia' wordt in het NT verschillende keren gebruikt:

- Joh.8:41 Niet kinderen van vele vaders, maar van één Vader
- Hand.15:20 Tempelprostitutie
- 1Kor.5:1 Iemand die de vrouw van zijn vader heeft
- 1Kor.6:15-18 Prostitutie
- 1Kor.7:2 Vanwege de hoererij moet iedere man één vrouw hebben (vv).
- 1Kor.10:8 + Num.25:1 e.v. Mannen van Israël hebben seks met de meisjes van Moab
- 1Thess.4:2-6 Seks met de vrouw van een broeder, het steeds meer willen
- Op.2:21 Waarschijnlijk gaat het hier ook om tempelprostitutie

Samengevat: Het woord 'porneia' betekent in veel gevallen letterlijk 'prostitutie', maar wordt ook gebruikt bij verkeerde begeerte en ongeoorloofde seksuele relaties. Het gaat hier dus om seksuele immoraliteit. Met hoererij (porneia) worden alle ongeoorloofde seksuele relaties binnen en handelingen buiten het huwelijk verstaan.

Een man die zijn vrouw wegstuurt en met een andere vrouw trouwt, pleegt echtbreuk (zie Mk.10:11-12; Luk.16:18). De echtbreuk gaat immers in als er seksuele gemeenschap is met een nieuwe partner. Wat God heeft samengevoegd, mag de mens niet scheiden! De enige uitzondering op deze hoofdregel is 'porneia'.

Leefregels

Ondanks de m.i. duidelijke regels in de genoemde schriftpassages, lopen we tegen de vraag aan hoe normatief dit alles is voor het hier en nu.

Tijdbetrokken

In de bijbelse tijden werd er uitgehuwelijkt. We hebben gezien dat Gods huwelijkswetten een zekere bescherming boden voor de vrouw en de man, die niet op basis van een langdurige liefde het huwelijk ingingen, maar 'zomaar bij elkaar geplaatst werden'. Het is ook een tijd waarin polygamie voorkwam, met alle gevolgen van dien voor de gezinssituatie, waardoor er wetten nodig waren om de vrouw te beschermen tegen de grillen van haar echtgenoot. Gods huwelijkswetten zijn dus in ieder geval tijdbetrokken; God houdt bij het geven van Zijn wetten rekening met de situatie. Die situatie is nu in Nederland – in onze kringen – heel anders. Partners kiezen elkaar zelf uit (soms zelf tegen de wil van ouders in) en hebben voorafgaand aan hun huwelijk een kortere of langere tijd van voorbereiding. Je wilt graag trouwen met degene van wie je houdt en niet met iemand die je wordt toegewezen.

Tijdgebonden

We kunnen er niet omheen dat er een zekere tijdbetrokkenheid schuilt in de huwelijksregels uit de Bijbel. Tijdbetrokkenheid leidt echter gemakkelijk tot de mening dat iets tijdgebonden is, dus dat het alleen betrekking heeft op een bepaalde tijd en dus nu niet meer geldt. Deze gedachten kom je tegenwoordig ook onder christenen nogal eens tegen als het gaat om duidelijke voorschriften over het een of ander door Paulus. De aanwijzingen die Paulus geeft over de positie van man en vrouw lijken in eerste instantie erg aan te sluiten bij de ondergeschikte rol van de vrouw in de bijbelse tijden. 'Dat was voor die tijd', zegt men dan en daarmee is de discussie voorbij. Ik denk dat je daarmee niet klaar bent, want ook als iets tijdbetrokken is, schuilt daar een les in voor vandaag (2Tim.3:16-17; Matth.5:17-18). Bovendien kan het nooit zo zijn dat God in Zijn Woord instructies geeft die bedoeld

zijn om mensen (in dit geval vrouwen) ongelukkig te maken. Dat we niet alles direct begrijpen is een feit. Maar door er vanuit te gaan dat Gods wetten een uiting zijn van Zijn liefde (Deut.6:3), is er de goede basis voor een zoektocht in de Bijbel, met als resultaat meer inzicht in deze dingen.

Letterlijk opvolgen

Wat meer behoudende christenen zijn gehecht aan het zoveel mogelijk toepassen van de bijbelse waarheden voor het hier en nu. Men wil Gods aanwijzingen over huwelijk en seksualiteit zo letterlijk mogelijk opvolgen. Deze houding is niet fout, maar realiseer jezelf in dit geval wel dat je wat stevige vragen tegemoet kunt zien. Bijvoorbeeld deze: 'Als je deze regels uit de wet van Mozes wel letterlijk wilt nemen, waarom doe je dat dan niet ten aanzien van de regels in Deut.22:5-12?' *Er zullen overigens christenen zijn die zelfs deze regels letterlijk in praktijk brengen. Er zijn steeds meer christenen die 'Joods' gaan leven. Ze houden zich aan de Joodse feesten en spijswetten. Bij hen ligt echter weer het gevaar op de loer dat ze de 'christelijke vrijheid' (Gal.5:13) verliezen en elkaar weer regeltjes op gaan leggen.*

En wat dacht je van het bijbelse gebod dat echtbrekers gedood moeten worden... Als we dat nog zouden toepassen, zou de doodstraf vandaag de dag eerder regel dan uitzondering zijn.

Zoeken naar bijbelse principes

En zo zien we dat zowel aan de linkerzijde als aan de rechterzijde van het christendom mensen zich vrijheden veroorloven ten aanzien van het toepassen van de bijbelse waarheden. We zeggen allemaal te willen leven naar Gods wil, maar lezen de Bijbel toch ook door onze bril. Het is onmogelijk om objectief de Bijbel te lezen en toe te passen.

Waar we behoefte aan hebben is aan bijbelse principes; toepassingen die toen golden en ook nu nog steeds gelden en toepasbaar zijn. Een kenmerk van een bijbels principe is dat je het door de hele Bijbel heen terug kunt vinden, zowel in het OT als in het NT, zowel vóór de periode van de wet als daarna. Op dit gebied is dat zeker het geval, zoals het onderstaande zal bevestigen.

Koppelingen tussen bijbelverzen

Hieronder een overzicht van koppelingen die we kunnen leggen vanuit de aangehaalde gedeelten. We hebben deze koppelingen nodig om bijvoorbeeld de status en zeggingskracht van de leefregels uit Deuteronomium voor nu te bepalen, of het mogelijke verschil daarvan met wat Jezus over dit onderwerp zegt.

1. In Deuteronomium wordt duidelijk dat echtbreuk het verbreken van de huwelijksband is. Die huwelijksband wordt verbroken als er seksuele gemeenschap is tussen een man en de vrouw van iemand anders. Jezus legt in Matth.5:27-28 een koppeling met het zevende gebod. Hij maakt duidelijk dat zelfs het begeren van de vrouw van een ander voor God al echtbreuk is.
2. In Deut.24:1-4 staat dat je een scheidbrief moet geven aan je vrouw als je haar wilt wegsturen. Jezus legt een koppeling met dit gedeelte (Matth.5:31-32; 19:9; Mk.10:2-12; Luk.16:18) en zegt dat degene die een scheidbrief geeft aan zijn vrouw, zich moet realiseren dat je dan het plegen van echtbreuk riskeert. *NB. Jezus bevestigt hier het OT gegeven dat echtbreuk pas een feit is als een vrouw seksuele gemeenschap heeft met een nieuwe man.*

In Matth.19:9 wordt duidelijk dat de regeling van de scheidbrief geen aanmoedigingsbeleid is, maar dat je echtbreuk pleegt als je een vrouw wegstuurt om een andere reden dan hoererij.

Jezus legt uit het hart' bij de mannen. In Mal.2:13-16 wordt tegen de mannen gezegd dat God het verlaten van de vrouw haat.

3. In Deut.22:13-14 wordt ten aanzien van overspel gezegd dat het boze uit het midden van Israël moet worden weggedaan. In 1Kor.5:6-13 zegt Paulus iets dergelijks. Hij benoemt daar seksuele zonden in de gemeente van Korinthe en beveelt hen om die zonde weg te doen uit het midden en afstand te nemen van de plegers.
4. In Deut.22:22-24 wordt gezegd zowel de man als de vrouw die echtbreuk plegen gedood moeten worden. De man wordt niet gedood omdat hij echtbreuk pleegt ten opzichte van zijn eigen vrouw, maar omdat hij medeplichtig is aan het verbreken van het huwelijk van een broeder. In 1Thess.4:3-6 waarschuwt Paulus de broeders om hun broeders niet te bedriegen, door het aan te leggen met hun vrouw.

NB. De Bijbel zegt niet expliciet dat een man echtbreuk pleegt ten opzichte van zijn eigen echtgenote als hij vreemd gaat met een ongetrouwde vrouw (er een minnares op na houdt) en toch niet zijn eerste echtgenote verlaat. Dat heeft te maken met de praktijk van polygamie in de bijbelse tijden. Omdat een vrouw die zo leeft in de tijd van de Bijbel een hoer genoemd wordt, staat de man echter toch schuldig voor God. Hij doet mee aan de zonde van prostitutie.

5. In Deut.5:18 staat 'Gij zult niet echtbreken'. Jezus zegt dat wat door God bij elkaar gezet is, niet door de mens gescheiden mag worden (Matth.19:6; Mk.10:9). De verwijzing dat man en vrouw door God bij elkaar gebracht zijn en samen één vlees worden (Matth.19:4-5; Mk.10:6-8) verwijst regelrecht terug naar Gen.2:24, naar het beginsel van de eenheid tussen man en vrouw vóór de zondeval. Ook Paulus verwijst naar dit beginsel (Rom.7:2-3; 1Kor.7:10-11; Ef.5:31-32). Op de instructies van Paulus kom ik verderop terug, bij het onderwerp 'hertrouwen'.

Conclusie

Als we deze gegevens samenvatten, blijkt het volgende:

1. De instructies in Deuteronomium (of breder gezien: in de Thora) worden verderop in de Bijbel niet afgezwakt, maar veel meer aangescherpt. Jezus bevestigt de geldingskracht van deze woorden en maakt ze zelfs specifieker, zodat ook degenen die menen te kunnen volstaan met het letterlijk opvolgen van Mozes' woorden, niet zomaar vrijuit zouden gaan.
2. De kern van de instructies in Deuteronomium ('Gij zult niet echtbreken') voert terug op het beginsel in Genesis 2, vóór de zondeval. Dat geldt ook voor de woorden die Jezus en Paulus aan dit onderwerp wijden. Deze leefregels gelden dus niet alleen tijdens de periode van de wet, maar ook ervoor en erna.

De wetten in Deuteronomium ten aanzien van huwelijk en seksualiteit zijn niet tijdgebonden (alleen geldend voor die tijd en cultuur), maar maken deel uit van de bijbelse principes die gelden voor alle tijden, ook voor nu. Dat geldt evenzeer voor de uitspraken van Jezus en Paulus, die verankerd zijn in oudere Schriftpassages. Die wederzijdse bevestiging is het kenmerk van een bijbels principe. Het gevolg van deze conclusie is dat deze leefregels dus normatief zijn voor alle tijden; dus ook voor vandaag. Dat laatste is mijn stellige overtuiging, omdat Gods Woord nog steeds een levend Woord is.

Bijbelse principes

Als we alle informatie ten aanzien van echtbreuk en seksualiteit samenvatten, komen we tot de volgende principes.

1. Echtbreuk is niet naar Gods wil. De dood is de enige natuurlijke manier waardoor een huwelijk verbroken wordt (Rom.7:2-3; 1Kor.7:39).
2. Het verbreken van de relatie (verlaten, verstoten) is alleen toegestaan (het hoeft niet persé...) in het geval dat er ongeoorloofde seksuele handelingen verricht zijn, zoals buitenechtelijke seks. In dat geval is de echtbreuk namelijk al een feit.
3. Het niet meer verder willen leven met een partner (verlaten, verstoten) staat voor God niet gelijk aan echtbreuk, maar leidt daar wel makkelijk toe en wordt daarom niet gestimuleerd. De echtbreuk wordt pas een feit als één van beide partners opnieuw in het huwelijk treedt en daardoor seksuele gemeenschap aangaat met een ander.
4. Opnieuw trouwen met een ander is echtbreuk, als de reden van het uit elkaar gaan geen seksuele misstap was. Verzoening en herstel tussen de oorspronkelijke partners zijn naar Gods wil.
5. Vrijwillige seksuele gemeenschap voor huwelijk en ondertrouw verplicht tot levenslange verbondenheid. Seksuele gemeenschap en huwelijk horen in principe bij elkaar.

Ik neem de vrijheid om deze principes zowel voor de man als voor de vrouw gelijk te stellen, omdat mijns inziens polygamie niet naar Gods oorspronkelijke bedoeling is. Daarmee vervalt ook het feit dat echtbreuk alleen plaats kan vinden ten aanzien van de (vrouw of verloofde) van een broeder en stellen we dat echtbreuk ook plaats kan vinden ten opzichte van je eigen vrouw.

De actualiteit onder loep

Als een meisje tijdens haar verkeringsstijd zwanger raakt van haar vriend, spreekt men van 'de zonde tegen het zevende gebod'. In veel kerken is het de praktijk dat men schuldbelijdenis moet doen en verder wordt er daarna zo snel mogelijk getrouwd. Strikt bijbels bezien is hier niet de zonde tegen het zevende gebod (echtbreuk) gepleegd. Door de seksuele gemeenschap is bijbels gezien het huwelijk

een feit en mogen beide mensen elkaar niet meer verlaten. We kunnen uit de Bijbel wel opmaken dat het als maagd ingaan van je huwelijk de normale gang van zaken was.

Veel erger is het dan veel jongens en meisjes doen aan vrije seks, terwijl ze niet met elkaar trouwen. Dat is wel echtbreuk! Maar daar wordt zelden schuldbelijdenis voor gedaan...

Samenwonen als man en vrouw, zonder formeel gehuwd te zijn, is voor God het zelfde als gehuwd zijn. Uit elkaar gaan is geen optie meer. Je hoort levenslang bij elkaar als je seksuele gemeenschap hebt gehad.

Wat moeten we denken van een verbroken ondertrouw. Je hebt beiden je handtekening gezet en te kennen gegeven dat je gaat trouwen. Bijbels gezien mag je dan ook niet meer uit elkaar, zelfs niet als er geen seksuele gemeenschap heeft plaatsgevonden.

Hertrouwen

We horen tegenwoordig in toenemende mate van echtscheidingen en ontrouw, ook in christelijke gezinnen. De duivel heeft zijn poot tussen de deur. Wat is er aan de hand dat wij onze eigen belangen verheffen boven het in stand houden van het unieke beeld van Christus en de gemeente (Ef.5:22-33)? Hier is best het een en ander over te zeggen, maar ik wil me graag beperken tot een ander fenomeen, namelijk het na een scheiding opnieuw aangaan van een huwelijk met een ander: hertrouwen.

Dat relaties onder druk staan en verbroken worden, is één. Hertrouwen gaat een stap verder. Zolang er geen ander in het spel is (en er seksuele gemeenschap heeft plaatsgevonden), is er volgens God nog steeds geen sprake van echtbreuk. Als één van beiden opnieuw trouwt en dus seksuele gemeenschap heeft met een ander, is de echtbreuk voor God een feit.

We zien onder christenen niet alleen veel relaties stranden, maar ook veel gevallen van hertrouwen. Bijbels gezien gaat hertrouwen een stap verder dan het stranden van een relatie en het uit elkaar gaan van twee gehuwden. Hertrouwen is in alle gevallen echtbreuk, tenzij de reden voor het verbreken van de relatie overspel (= echtbreuk) is. Niet altijd is dit echter de reden van het uit elkaar gaan. Wat moeten we hiermee aan in het licht van de Bijbel? Vaak wordt verwezen naar een passage uit 1Kor.7 waaruit zou blijken dat hertrouwen geoorloofd is. Echter, het gaat daar over het geval dat een ongelovige de gelovige verlaat. We horen om ons heen van scheidingen tussen mannen en vrouwen die beiden beweren christen te zijn... Ten tweede is het maar zeer de vraag of de Bijbel in die passage ruimte geeft voor het opnieuw aangaan van een huwelijk. Ik wil hieronder aantonen dat hertrouwen in alle gevallen dat er geen overspel is gepleegd, niet volgens Gods wil is.

1Korinthe 7:10-16

Bij de Grieken en Romeinen mochten zowel man als vrouw een scheiding aanvragen. Bij de Joden alleen de man. De christenen in Korinthe moesten zich aan nieuwe regels houden. Paulus gaat in vs.10-11 uit van dezelfde gedachte als Jezus en Mozes. Een man moet zijn vrouw in principe niet verlaten. Wat God immers heeft samengevoegd, mag de mens niet scheiden. En als je dan toch je man verlaten hebt, mag je niet opnieuw trouwen. De enige twee mogelijkheden zijn: gescheiden blijven of jezelf verzoenen met je man. Paulus probeert hier het verkeerde in te perken, maar rechtvaardigt de handeling in het geheel (scheiding) niet. Het gebruik van de scheidbrief was een noodoplossing, zoals Jezus aangeeft.

(12-13) De 'overigen' zijn degenen die voor hun bekering (zie 2Kor.6:14) gehuwd waren met een niet-christen, zodat de één nu christen is en de ander niet. Vers.10 'zeg niet ik, maar de Heere'. Paulus verwijst terug naar wat Jezus al over dit onderwerp leerde. Vers.12: 'zeg ik, niet de Heere'. Jezus behandelde dit onderwerp, huwelijksverhoudingen tussen gelovige en ongelovige, niet. Paulus doet dat wel.

Als de ongelovige bereid is met de gelovige verder te leven, mag de gelovige het huwelijk niet ontbinden. Dat laatste is een gebod. De ongelovige wijst de scheiding af en de gelovige moet die dan ook proberen te vermijden. Sommige christenen dachten dat hun ongelovige partner een verkeerde (heidense) invloed op hen hun kinderen zouden hebben.

(14) Paulus weerlegt dat een christen verkeerd beïnvloed kan worden als hij getrouwd is met een ongelovige. Juist het omgekeerde is waar. 'Want'; vers 14 is een verklaring voor 12-13. Met de heiliging waarvan hier gesproken wordt, bedoelt Paulus: het tot op zekere hoogte delen in de zegening van de gelovige medepartner; het tot op zekere hoogte delen in gemeenschap met God

zoals die door de gelovige beleefd wordt; een bevoorrechte plaats hebben, dichtbij de genade. Wat een verantwoordelijkheid en mogelijkheden voor de gelovige. Ik kom hier zo bij de bespreking van vers 15 op terug. Heiliging door verbintenis / relatie moet uiteraard niet verward worden met de heiliging die plaatsvindt vanuit de verbondenheid met God, door de Geest.

Als de ongelovige partner niet geheiligd zou zijn, zouden de kinderen onrein zijn, maar nu niet. Door aanraking met een gelovige ouder is ook het kind geheiligd. Opnieuw een voorbeeld van heiliging door relatie. Kinderen kopiëren het voorbeeld van de ouders. Als één van hen leeft met God heeft dat absoluut gevolgen. De negatieve invloed van de wereld wordt gematigd door de positieve invloed van vader of moeder.

(15-16) Voorgaand: de ongelovige die het huwelijk niet wil ontbinden. Nu: als de ongelovige wél wil scheiden? Voor de gelovige geldt dan: laat hem of haar maar gaan. Let op: de ongelovige neemt het initiatief. De achterblijvende broeder of zuster staat dan voor een voldongen feit. De broeder of zuster is in dat geval 'niet dienstbaar' (SV).

Gelovigen die verlaten worden door hun ongelovige partner, zoeken vaak in deze tekst bevestiging voor het opnieuw mogen trouwen met een ander. Naar mijn mening kun je 1 Korinthe 7:15 niet gebruiken als solide bewijs dat hertrouwen in dat geval toegestaan is.

- Ik leid dit allereerst af uit de accenten die in dit hoofdstuk gelegd worden. Vers 15-16 zijn de afsluiting van een betoog over huwelijkstrouw en hoe ver die trouw kan en mag gaan. Paulus noemt vele details over het huwelijksleven, maar juist op dit terrein doet hij geen duidelijke uitspraken. Waar Paulus zich wél heel duidelijk over uitspreekt is dat trouwen, laat staan hertrouwen, niet de eerste optie is die hij adviseert (7:1, 8, 27, 39-40). Het is geen zonde om te trouwen, maar het is volgens Paulus veel beter om alleen te blijven (zie vers 32-33).⁽²⁾
- Vers 15 staat in relatie met de verzen er omheen. De reden dat een gelovige niet hoeft te scheiden van een ongelovige is dat de ongelovige geheiligd is door de gelovige. De gelovige heeft hier dus een functie; er gaat van hem of haar een zegenende (positieve, wervende) werking uit naar de ongelovige partner en andere gezinsleden. Het kan niet anders zijn dan dat de gelovige er naar uitzielt en er alles voor doet, dat de ongelovige partner gewonnen wordt voor het evangelie. Als die ongelovige echter toch weg gaat, is de gelovige niet meer 'dienstbaar' (doulos). Waaraan is hij of zij niet meer dienstbaar? Gezien de context lijkt mij dat dit betrekking heeft op de zorg voor het heil van de ongelovige partner. Vers 16 bevestigt deze zienswijze. Het zalig worden van de ongelovige partner hangt ten diepste niet af van de gelovige. Je mag dan ook je ongelovige partner (met pijn in het hart) laten gaan en bent dan ontslagen van de zorg voor zijn of haar heil, waarvoor je (dat mag verondersteld worden) tot dan toe het uiterste gedaan hebt. Sommigen zien het laten gaan van de ongelovige als een sterk signaal om de ander tot inkeer te brengen en in die zin te 'behouden' (heiliging door relatie). Wat betekent het zinsdeel 'maar tot vrede heeft God u geroepen'? Letten we op het woordje 'maar', dan zien we dat dit een tegenstelling is met de 'dienstbaarheid', het zich blijvend verantwoordelijk voelen voor het heil van de ongelovige. God gunt de gelovige partner vrede in plaats van 'gewetensnood' ('Had ik het maar anders aangepakt, dan zou de ander misschien gebleven zijn en had ik hem of haar wellicht kunnen winnen voor...'). Anderen denken dat dit juist een aanwijzing is om de gelovige juist te laten gaan, zodat de huiselijke vrede kan terugkeren. Dit zou ook nog eens benadrukken waarom de gelovige de ongelovige moet laten gaan. Aan de pogingen van de gelovige om maar bij elkaar te blijven zit een grens.
- 1 Korinthe 7 is niet het enige hoofdstuk waarin iets gezegd wordt over huwelijk en huwelijkstrouw. Wil je een solide basis voor antwoorden over dergelijke complexe vraagstukken, dan kun je het beste 'breed stempelen' en zoveel mogelijk bijbelse feiten laten meewegen. Eén van deze feiten zou ik graag willen onderstrepen: dat wat Paulus schrijft over het huwelijk in Efeze 5:22-33. Deze gegevens wegen zwaar mee, omdat het onderwijs in de Efeze-brief gekenmerkt wordt door voortgaande openbaring (Ef.3:1-13). Dit onderwijs maakt deel uit van de openbaring van het 'geheimenis' en gaat verder dan dat wat Paulus eerder neerschrijft in de eerste brief aan Korinthe. Bovendien grijpt datgene wat hij zegt terug op het beginsel van Gen.2:24; dus vóór de zondeval. In Efeze 5 wordt het huwelijk een beeld genoemd van de verhouding tussen Christus en de gemeente (5:32). Als er één ding is waardoor de liefde van Christus gekenmerkt wordt, dan is dat wel trouw. En vanuit die trouw vloeien alle handelingen voort die bij een liefdevolle relatie passen. Als wij ontrouw zijn, dan blijft Hij getrouw (2Tim.2:13). Ik zou dit gegeven graag willen betrekken

op de vraag of de gelovige die achtergelaten is, opnieuw mag trouwen. Is het niet veel beter om de weg terug open te laten, dan die weg definitief te blokkeren door een nieuwe huwelijksverbintenis? Hoe ver kan trouw gaan? Naar mijn mening kan het zelfs verder gaan als er sprake is van verlaten. Het is niet de makkelijkste weg, maar zeker geen verkeerde weg. Kijk naar het aantal echtscheidingen in onze tijd en wees er van doordrongen wat de opzet daarachter is: de satan wil de huwelijken en gezinnen kapot maken, om zodoende de laatste restjes van het beeld van Christus en de gemeente om zeep te helpen. Eén van de resultaten hiervan is: het vertrouwen in hechte relaties – tussen mensen en mensen, maar ook tussen God en mens – vermindert. Als er vandaag de dag aan één ding behoefte is, dan is het wel aan trouw.

Vaak zie je dat mensen vanuit de behoefte om te willen hertrouwen in een klein stukje tekst de ruimte gaan zoeken die er voor hen is. Ik begrijp dit, maar denk toch dat het niet de bedoeling is dat we zo met de Bijbel omgaan. We moeten de Bijbel niet ombuigen naar onze behoeften, maar mogen er in alle omstandigheden op vertrouwen dat God zelf in al onze behoeften zal voorzien (lees ook Fil.4:4-6). Ik wil daarbij voegen dat de oplossing die ik aandraag heel 'goedkoop' overkomt, als we als christelijke gemeente mensen in een dergelijke situatie 'alleen laten zitten' en de zorg helemaal aan God overlaten, terwijl we juist 'verlengstukken' zijn van de zorg die Hij wil geven. Hierover verderop meer.

Samengevat kunnen we naar aanleiding van 1Kor.7 het volgende stellen: Het gaat hier over het probleem van gemengde huwelijken. Paulus onderstreept allereerst dat de band van het huwelijk bewaard moet worden. In een gemengd huwelijk heeft de gelovige niet het recht om te ontbinden. Hij moet er alles aan doen om het in stand te houden. Maar als de ongelovige een scheiding wil, laat hem of haar gaan. Nogmaals: zolang er na het verlaten geen seksuele gemeenschap is met een ander, is er nog geen sprake van echtbreuk.

Wegwijzer voor de praktijk

We worden in toenemende mate geconfronteerd met echtscheidingen en mensen die weer nieuwe relaties aangaan, ook binnen de kerk. Dat zijn niet alleen voor de betrokkenen intensieve en ingewikkelde processen, maar ook voor de omstanders. Wat doe je als je wordt uitgenodigd op een bruiloft waar één of twee gescheiden partners in het huwelijk treden? Ga je daarheen? Is je deelname aan het bruiloftsfeest een teken van instemming? Als het directe familie betreft, is de druk nog groter. Wie niet gaat, is een spelbreker voor het feest. 'The show must go on'. Maar de principes dan?

Hieronder een uitwerking van de bijbelse principes richting hertrouwen. Zelf willen wij ook volgens deze richtlijnen handelen als we geconfronteerd worden met echtbreuk en hertrouwen.

De hoofdregel: echtbreuk is voor God pas een feit als er seksuele gemeenschap is met een andere partner. Hieruit vloeit voort dat echtscheiding (het uiteen gaan of elkaar verlaten volgens de Bijbel nog geen echtbreuk is.

Situatie 1 – een gelovige is gehuwd met een ongelovige

Een gelovige wil weg bij een ongelovige... Dat mag niet (1Kor.7:12).

Een ongelovige wil weg bij een gelovige. De gelovige mag haar laten gaan (1Kor.7:15).

Zowel de gelovige als de ongelovige mogen niet hertrouwen, want dan plegen zij echtbreuk. Het is Gods wil dat zij beiden alleen blijven of zich met elkaar verzoenen (1Kor.7:10-11).

Als de ongelovige niet wil verzoenen en een nieuw huwelijk aangaat (en dus echtbreuk pleegt), staat de gelovige voor een voldongen feit. Mag de gelovige in dat geval opnieuw trouwen? Dit kan niet gemotiveerd worden op basis van 1Kor.7:15, zoals we hierboven hebben uitgelegd. Volgens Gods wet kan er geen reden worden aangedragen waarom de gelovige niet zou mogen hertrouwen. Je zou het wel kunnen afraden, omdat je vastzit aan de trouwbelofte die je bij het aangaan van je huwelijk gedaan hebt ('...tot de dood ons scheidt...') en omdat het trouw blijven aan je 'eerste liefde' een beeld is van de trouw van God en de liefde van Christus tot de gemeente.

Situatie 2 – een partner pleegt overspel

Door de seksuele gemeenschap met een andere partner is de echtbreuk een feit. De partner die hieraan geen schuld heeft, mag de overspelige partner verlaten (Matth.19:9), ofwel een scheiding aanvragen.

In de bijbelse tijden moest de overspelige partner gedood worden.... Hieruit kunnen we tenminste afleiden dat God dit alles niet goedkeurt.

De partner die hieraan geen schuld heeft, mag volgens Matth. 19:9 opnieuw trouwen. Maar dat is bijbels gezien niet de enige optie. Als we het voorbeeld van Hosea (Hos. 1-3) hierop betrekken, kan er ook weer sprake zijn van verzoening, als de overspelige echtgenoot terugkeert. Hosea is hierin een beeld van God, die trouw blijft aan Israël (waarmee Hij een huwelijk is aangegaan), ook al is dit volk Hem ontrouw.

Situatie 3 – er is sprake van echtscheiding, maar niet van hoererij / overspel

Als één van beiden wil scheiden, moet de andere dat volgens de NL wetgeving uiteindelijk accepteren. Zolang er niet hertrouwd wordt, is er een weg terug. De echtbreuk wordt immers pas een feit als er hertrouwd wordt. De weg terug is dan gesloten. Levenslang gescheiden zijn (formeel gescheiden), zonder dat er hertrouwd wordt, is overigens ook niet naar Gods wil. Beide partners zijn immers voor God één geworden en horen die eenheid ook uit te leven (Matth. 19:6; 1Kor. 7:10-11). Herstel is altijd de beste optie.

Als degene die wilde scheiden als eerste overgaat tot hertrouwen, dan maakt die zich schuldig aan echtbreuk. *Als de ander geen moeite deed om tot herstel te komen, is die mijns inziens niet onschuldig aan de echtbreuk die gepleegd wordt. Je bent samen in het huwelijk getreden; je bent dus ook samen verantwoordelijk voor het in stand houden van het huwelijk en daar zoveel aan te doen als in je vermogen ligt.* Mag, in het geval dat de ene partner al weer hertrouwd is (tegen de wens van de achterblijvende partner in), de ander ook hertrouwen? Volgens Gods wet kan er geen reden worden aangedragen waarom deze persoon niet zou mogen hertrouwen. Je zou het wel kunnen afraden, omdat je vastzit aan de trouwbelofte die je bij het aangaan van je huwelijk gedaan hebt ('...tot de dood ons scheidt...') en omdat het trouw blijven aan je 'eerste liefde' een beeld is van de trouw van God en de liefde van Christus tot de gemeente.'

Als degene die niet wilde scheiden na verloop van tijd als eerste tot hertrouw overgaat, maakt die zich schuldig aan echtbreuk. Er mag namelijk niet hertrouwd worden, omdat hoererij niet de reden van de scheiding was.

Als beiden willen scheiden en er verder niets aan doen om weer tot herstel te komen, ongeacht of één van beiden opnieuw trouwt, leven beiden niet naar Gods wil. Beide partners zijn immers voor God één geworden en horen die eenheid ook uit te leven (Matth. 19:6; 1Kor. 7:10-11). Herstel is altijd de beste optie.

Situatie 4 – er is sprake van een onhoudbaar huwelijk

In het geval dat een normaal huwelijksleven onmogelijk wordt door bijvoorbeeld psychische ziekte van een partner, komt het mijns inziens aan op trouw. 'Trouw tot de dood ons scheidt'.

In het geval dat de ene partner door de andere mishandeld of geruïneerd wordt, kan besloten worden om uit elkaar te gaan. Weg gaan omwille van een stuk zelfbescherming (eventueel ook van de kinderen) is nog niet het zelfde als het aanvragen van een echtscheiding en al helemaal nog geen echtbreuk. Ook in dit geval is het allereerst zaak om de weg open te laten voor herstel en terugkeer.

De Bijbel leert ons dat lijden aan een bepaalde situatie op zich geen reden is om daar uit te stappen. God wil ook daarin aanwezig zijn. Waar wij geen wegen meer zien, kan God wegen banen. Zo kan door zachtmoedigheid en verdraagzaamheid, gepaard met een biddende houding voor de partner, veel bereikt worden (1Petr. 3; Ef. 5).

Echtscheiding is ook nooit een oplossing voor het probleem wat eraan ten grondslag ligt, om over gevolgen voor eventuele kinderen nog maar niet te spreken.

Blijven mag echter nooit betekenen dat je de misstanden accepteert.

Het zal duidelijk zijn dat als gekozen wordt om het huwelijk in stand te houden, dat beide partners steun vanuit de (christelijke) gemeenschap om hen heen hard nodig hebben.

Laatste opmerkingen

Het is opvallend dat de Bijbel in het geval van scheiding (de scheidbrief) of echtbreuk niet specifiek ingaat op de schuldvraag. Degene die echtbreuk pleegt of wil scheiden van de ander terwijl er geen sprake is van hoererij overtreedt de wet, maar op de aanleiding tot deze misstap gaat de Bijbel niet in. Uit 1Kor. 7:1-5 zou je af kunnen leiden dat het elkaar tekort doen op seksueel gebied kan leiden tot seksuele misstappen. Zo zijn er meer voorbeelden te bedenken waardoor een huwelijk kapot kan gaan. In Ef. 5:22-33 worden zowel mannen als vrouwen opgeroepen om hun echtgenoten het beste te geven en niet hun eigen belang te zoeken. Zo'n huwelijk is onbreekbaar. Als we in deze leefwijze tekort schieten, is dat niet naar Gods wil.

Ook wordt er in de Bijbel bij echtscheiding of hertrouwen niet gesproken over de kinderen. Ouders die scheiden en/of hertrouwen willen deze stap nogal eens rechtvaardigen 'omdat het voor de kinderen beter is'. Wij zijn van overtuigd dat het bijbelse opvoedingsideaal het beste tot uiting komt als een kind opgevoed wordt door de eigen ouders. Slechte omstandigheden kunnen gecompenseerd worden, maar een eigen vader of moeder die van elkaar houden kunnen nooit vervangen worden.

Zelfs als mensen hertrouwen en er zijn volgens de wet van God geen tegenwerpingen te bedenken, dan nog is het begrijpelijk als omstanders dit als moeilijk ervaren. Een nieuw huwelijk is nooit zo gaaf als het eerste. Je kunt er nooit onverdeeld blij om zijn. Het blijft een oplossing in gebrokenheid.

Echtscheiding en pastoraat

Het is belangrijk dat de héle Bijbel de maatstaf is voor ons handelen. Dat geldt ook in het geval van huwelijk en echtbreuk. Onze mening zal dus niet gevormd moeten worden onder druk van de situatie van het moment, maar allereerst gegrond moeten zijn op Gods Woord.

Christelijke hulpverlening draagt haar naam met waardigheid als zij in alles Gods wil en eer zoekt. Alleen zo kan ze ook een middel zijn tot verzoening en heling.

Met de bijbelse lijnen bij deze problematiek als basis, is het niet altijd mogelijk om pasklare antwoorden te geven bij een voorkomende problematiek. Gebed en bereidheid om Gods lering hierin toe te laten zijn onmisbaar.

Bij een echtscheiding of een geval van hertrouwen is een goede inventarisatie van het probleem nodig. Vragen die hierbij gesteld kunnen worden zijn:

- Zijn beide partners gelovig, of één van beiden?
- Wie wil er scheiden?
- Waarom wil men scheiden?
- In geval dat 'porneia' verweten wordt, is dit dan goed vast gesteld?
- Is er al sprake van echtbreuk?
- Wat is of wordt er gedaan om verzoening te bewerken?

De maatschappij legt ons niets in de weg om een scheiding snel af te handelen, maar het is belangrijk om juist niet te snel te handelen. Denk aan een periode van wederzijdse bezinning of een voorlopige scheiding van tafel en bed, waardoor er mogelijkheid (lucht) ontstaat om beide partners te coachen. De echtbreuk wordt volgens de Bijbel pas een feit als één van beiden een nieuw huwelijk aangaat.

Het komt voor dat men pas pastorale hulp zoekt als een echtscheidingstraject al in een ver gevorderd stadium verkeert of als de knoop al doorgehakt is. Het is belangrijk om helder te krijgen waarvoor mensen pastorale hulp zoeken. Willen ze hulp bij verzoening, of willen ze alleen persoonlijke steun in de moeilijke omstandigheden.

Preventief kan – en moet er in deze tijd! – er al veel gedaan worden.

- Verloofde stellen goed voorbereiden.
- Huwelijksthema's binnen de gemeente bespreekbaar maken.
- Bij huisbezoeken specifiek vragen naar het huwelijksleven.
- Signalen die men opvangt over huwelijksproblemen niet negeren, maar (als broeders en zusters onder elkaar) bespreekbaar maken.

Bijlagen

(1) Uit de Mizwot

De 613 instructies van de Eeuwige, verwoord in de Thora.

Huwelijk, scheiding en familie

59. Eer je vader en moeder (Ex. 20:12)
60. Sla geen vader of een moeder (Ex. 21:15)
61. Vervloek geen vader of een moeder (Ex. 21:17)
62. Eerbiedig je vader en moeder (Lev. 19:3)
63. Wees vruchtbaar en vermenigvuldig jezelf (Gen. 1:28)
64. Een eunuch (gecastreerde) mag niet met de dochter van Israël trouwen (Deut. 23:2)
65. Een onwettig kind mag niet met de dochter van een Jood trouwen (Deut. 23:3)
66. Een Ammoniet of een Moabiet zal nooit met de dochter van een Israëliet trouwen (Deut. 23:4)
67. Sluit geen nazaat van Ezau voor drie generaties uit de gemeenschap van Israël (Deut. 23:8-9)
68. Sluit geen Egyptenaar voor drie generaties uit de gemeenschap van Israël (Deut. 23:8-9)
69. Er zullen geen prostituees in Israël zijn. Dit betekent dat er geen geslachtsgemeenschap buiten een huwelijk mag plaatsvinden (Deut. 23:18)
70. Neem een vrouw middels de sacramenten van het huwelijk (Deut. 24:1)
71. De net getrouwde man mag 1 jaar vrij hebben om van zijn vrouw te kunnen genieten (Deut. 24:5)
72. De bruidegom dient 1 jaar gemeenschappelijk arbeid te verrichten. (Deut. 24:5)
73. Houd geen voedsel, kleding en echtelijke rechten van een vrouw (Ex. 21:10)
74. Wanneer een vrouw verdacht wordt van overspel, dient dit aangepakt worden zoals het in de Thora beschreven staat (Num. 5:30)
75. Degene die de eer van zijn vrouw aantast (denk aan valse beschuldiging over een onrein leven voor haar huwelijk), moet zijn hele leven lang bij deze vrouw blijven (Deut. 22:19)
76. Een man mag niet scheiden van de vrouw die hij schriftelijk beschuldigd heeft van onreinheid voor haar huwelijk (Deut. 22:19)
77. Scheiding mag alleen middels officiële scheidingspapieren plaatsvinden (Deut. 24:1)
78. Een man mag niet met zijn ex-vrouw hertrouwen, wanneer zij na de scheiding is hertrouwd (Deut. 24:4)
79. Wanneer een vrouw kinderloos weduwe wordt, mag ze alleen met haar zwager hertrouwen (Deut. 25:5)
80. Trouw de weduwe van je overleden broer wanneer zij kinderloos waren (Deut. 25:5)
81. Wanneer de zwager weigert te trouwen met de weduwe van zijn overleden broer, dient zij vrijgesteld worden van de eerder genoemde zwager-wet (Deut. 25:7-9)

Verboden seksuele relaties

82. Wek geen lust op bij verwante familieleden, zoals kussen, omhelzen, lonken, wat tot incest kan leiden (Lev. 18:6)
83. Pleeg geen incest met iemands moeder (Lev. 18:7)
84. Pleeg geen mannelijke geslachtsverkeer met iemands vader (Lev. 18:7)
85. Pleeg geen incest met iemands vaders vrouw (Lev. 18:8)
86. Pleeg geen incest met iemands zuster (Lev. 18:9)
87. Pleeg geen incest met iemands vader diens vrouws dochter (Lev. 18:9)
88. Pleeg geen incest met iemands zoon diens dochter (Lev. 18:10)
89. Pleeg geen incest met iemands dochter diens dochter (Lev. 18:10)
90. Pleeg geen incest met iemands dochter
91. Pleeg geen incest met iemands vader diens zuster (Lev. 18:12)
92. Pleeg geen incest met iemands moeder diens zuster (Lev. 18:13)
93. Pleeg geen incest met iemands vader diens broers vrouw (Lev. 18:14)
94. Pleeg geen mannelijke geslachtsverkeer met iemands vader diens broer (Lev. 18:14)
95. Pleeg geen incest met iemands zoon diens vrouw (Lev. 18:15)
96. Pleeg geen incest met iemands broer diens vrouw (Lev. 18:16)
97. Pleeg geen incest met iemands vrouw diens dochter (Lev. 18:17)
98. Pleeg geen incest met de dochter van iemands vrouw diens zoon (Lev. 18:17)
99. Pleeg geen incest met de dochter van iemands vrouw diens dochter (Lev. 18:17)
100. Pleeg geen incest met iemands vrouw diens dochter (Lev. 18:18)
101. Heb geen gemeenschap met een vrouw wanneer zij menstrueert (Lev. 18:19)
102. Heb geen gemeenschap met de andermans vrouw (Lev. 18:20)

- 103. Heb geen mannelijke geslachtsverkeer met een man (Lev. 18:22)
- 104. Heb geen gemeenschap met een dier (Lev. 18:23)
- 105. Dat geen vrouw gemeenschap heeft met een dier (Lev. 18:23)
- 106. Castreer geen mannetje van wat voor soort, geen man of iemand in het gezin, een wild dier of gevogelte (Lev. 22:24)

(2) Is Paulus getrouwd geweest?

Sommigen beweren dat Paulus zelf ook getrouwd is geweest en dat hij in 1Kor.7:7 met het 'zoals ik' niet kan bedoelen dat hij nog steeds vrijgezel was. Iedere Farizeeër was namelijk verplicht om te huwen en van Paulus wordt gezegd dat hij als Farizeeër een onberispelijk leven leidde (Fil.3:5-6). Als het inderdaad waar is dat Paulus vroeger gehuwd was en hij spreekt hier woorden die hij zelf ook in praktijk gebracht heeft, dan is óf zijn vrouw overleden (7:40) of ze is van hem weggegaan. Het laatste zou niet onmogelijk zijn gezien de wijze waarop Paulus vanaf zijn bekering zich volledig aan God beschikbaar stelde. Het is moeilijk voor te stellen dat Paulus deze roeping combineerde met een intensief huwelijksleven. Het is ook moeilijk voor te stellen dat een vrouw die trouw was aan de Joodse godsdienst hem daarin zou kunnen volgen, mits ze zelf niet tot geloof gekomen zou zijn.